

"Fredministerens hjørne"

Norge var det første landet i verden til å etablere et miljøverndepartement. Nå er det på tide med et fredsdepartement – slik de har i Nepal eller Etiopia. Dagens mediabilde er så preget av militarisme, at vi mener det trenger en motvekt.

Fredsbevegelsen ved Internasjonal kvinneliga for fred og frihet – WILPF-Norge har bare startet opp, for å få fram hva vi tenker en fredsminister ville sagt – om vi hadde én. Vi er flere som skriver under samme vignett – med fokus på fredsminister som institusjon.

Kan et samstemt Norden i Nato ble enige om å skrive under på FNs forbudstraktat mot atomvåpen, som Sverige allerede gjorde i 2017?

Intervju fredsminister Harbitz, nov. '22

• *Hva er Natos førstebruksdoktrine?*
Ordet førstebruk betyr bruk av atomvåpen før noen andre, og Natos førstebruksdoktrine innebærer at en motstander ikke skal vite om Nato vil svare med atomvåpen på et konvensjonelt angrep. Bakgrunnen var forestillingen om at Russlands konvensjonelle styrker var overlegne, slik at førstebruksdoktrinen var ment å være en ren avskrekkingsregel for å forhindre krig. Denne begrunnelsen er vel mildt sagt lite troverdig i dag slik vi ser Russland fremstår militært i Ukraina mot tapper ukrainsk motstand godt hjulpet av Nato våpen.

• *Hvorfor er et Nato-nei til førstebruk viktig?*

Hvis ikke atomvåpenkappløpet opphører er det bare et tidsspørsmål før verden kan gå under i et ragnarok fordi partene er så redde for hverandre at atomknappen går av ved en feil. Det er derfor avgjørende viktig at enhver lille mulighet til avspenning utnyttes. Risikoen er minimal for Nato ved å forandre sin førstebruksdoktrine til et nei til førstebruk doktrine, og det vil være vanskelig å ikke oppfatte dette som et ensidig avspenningstiltak som kan bidra til oppmykning av et spent forhold mellom Russland og USA/Nato.

• *Hvordan kan skandinaviske land påvirke USA og Nato til et nei til førstebruk?*

Dersom Sverige og Finland blir medlem av Nato vil et viktig skritt være om et samstemt Norden i Nato ble enige om å skrive under på FNs forbudstraktat mot atomvåpen, som Sverige allerede gjorde i 2017. Her er det flere gode argumenter for at dette ikke er i strid med et NATO-medlemskap, som beskrevet i en glimrende rapport av Cecilie Hellestveit og Kjølvs Egeland («Nato, Norge og Kjernevåpen», november 2020). Et samstemt Norden i Nato som støtter forbudstraktaten vil kunne bidra til et betydelig press på Nato for en ny nei-til-førstebruk doktrine.

*<https://klassekampen.no/utgave/2020-11-19/peker-pa-norges-usa-frykt>
<http://intl.no/publikasjoner/rapporter/ny-rapport-nato-norge-og-kjernevåpen/>